

ცნობის უპრცელი

სურათებიანი დამატება

დამატების № 79

პირი, 29 დეკემბერი 1902 წ.

ბაზმის № 2026.

ან, არა სჯერა ჯერ კიდევ გულსა...
 ნუ თუ ნამდვილად დაგბარებ შენა?

ჩემის სარტოსი დამაზ თავლების
 დაკვირვება ვნარობდი.

(ბერძენი)

I

როს ბუნებში ვიპოე წასული,
 სარტოსის სურათს მივებურ თავლა
 და მომეჩვენა, თითქოს იმაში
 აღინახებოდა სიცოცხლის კვალი.

თითქოს კადეცა მწარის დამიღლით
 შან გახსნა ბაგე დაღუპებული
 და მარგალიტის ცრემლებით ჰქონდა
 ტურფა თვალები მის დანაშულად.

შენ უნებურად ჰქმნივით მოგულს
 თავლიტან დამაწვევ ცრემლებში ენა...

II

უძრავად დაგვირდ ცაზედა
 ვარსკვლავები ცილებენ
 და აიას წლობით ერთმანეთს
 ჰქმნივით შესრუთვადებენ.

მედღარია მათი ენა,
 ტბილია, წმინდა ვით ანგარა!
 ვერც ერთი ფილდლოვი
 ჯერ იმ ენის ვერ მამსუდარა.

შე ვი მივხედა მათ ენას,
 თუმა დაღხანს კი ვსწავლობდი:

III

კვლად მესიზმრა: მე და შენ ორნი,
 დაჲ ცაცხვის ქვეშ ვიმუფებოდით
 და სვექუნოდ ერთგულბას
 ერთა ერთმანეთს ვეფიცებოდით.

ჩემი აღერსი, ფიცი, საცილი
 ისმოდა ვიდრე ვათენდებოდა:
 მან კი შენ მე მწარედ მივინებე,
 რომ ეს დრო უფროა დაგნისმეყოდა.

ოხ, ტურფო, დამაზთვადებო,სი,
 რა ტბილი იყო იმ დამის დენა!
 ვიცი, რომ ფიცი წვეულება:
 რადა სჯერო იყო ის კენა?

ა. ბაქრაძე

რამ დახოფება? — სურათი ზოდთაქუმანის

უხვილი

მათხრობა სურათებით რეჟე მუხურავსი.

(ფრანგულიდან)

ერთი დ'არდენი გაუბრბოდა ყოველგვარ
 უღელს; გული მისი დაუღვგვარი იყო; ხან-
 ვრბოდი სიყვარული მისთვის არ არსებობდა.
 და ბოლოს მანინ შეირთო ეტრმინა დე გუ-
 რი.

მიზეზი მართო ეტრმინას მომიზიბველობა
 და მიმიზიბველობა არ ყოფილა; არც ის ვარე-
 მოება იყო ასეთ ცელილების მიზეზი, რომე-
 ლიც ოკდაათ წელს ვადაცილებულ ვას მარ-
 ტობას აგრძობინებს და მოსიყვარულე ამბა-
 ნავის შეტენას აღიჭრებინებს.

ერთი დ'არდენი მოხიბლა ახალგაზდა ქა-
 ლის პატარა ბავშვებთან თამაშში, მათთან აღერ-
 სინობამ; ქალი ხშირად ლამაზაკობდა იმ სიხარ-
 ულსა და მწუხარებაზე, რომელიც დღებმს
 უნდა გამოეცადათ. ახალგაზდა კაცს თვალწინ
 უღვა მოჩვენება ბედნიერ სახლსა, სადაც სხვა
 არსებათა საშუალებით ხელახლოვ იწყებს აღა
 მიანი ცხოვრებას, სადაც მუდამ სიცილი და
 გალობა ვისმის, თითქოს მოვიკვიკე ჩიტებით
 იყოს სასეე.

ერთი დ'არდენს მეტად უყვარდა ბავ-
 შები, როგორც სხვებს, მაგალითად, უფვი-
 ლები უყვარს. ბავშვები მას იზიდავდნენ; ბავ-
 შვებთან იგი ტბილი, მასიამივნებელი და
 მომიმენი იყო; ათას რასმე გამოიგონებდა მათ
 შესატყვევად; მუხტოვზე დაისვაზდა და მოუყრ-
 კებლად ისინდა მათ ტოკტას; ინტერესით და

სიყვარული აღევნება თვალყურის მათ ინსტინქტის და გონების გაღვივებას, თან-და-თან განვითარებას.

„არდენი ხშირად დადიოდა მონსიის ბაღში.“

დ'არდენი ხშირად დადიოდა მონსის ბაღში და ბულონის ტყის ხეივანებში მოთამაშე და მხიარულ ბავშვების სანახაიდ.

ერთხელ, დაკნინით, ვიღამაც გამოუგზავნა საახალწლო საჩუქრად გამლდის ქული, მშვენიერად გაყობილი.

პირველად იგი სრულებით მოიცვა პირველ დაახლოების, პირველ კოცნის გრძობამ; მის თვალწინ ახალი ცხოვრება იშლებოდა; მხოლოდ იმაზე ჰფიქრობდა, კიდევ გამოეცადა თავ დამეიწყებელი ნახი გრძობანი. ეგრძინას ქალწულ გულის გაშლა, გულისთქმანი, მორცხობა, ყველაფერი ახალი იყო ახალკავზა კაცისათვის, და ისე გატაცებული იყო, როგორც მგზავრი, რომელიც მოულოდნელად ედგმს აღმოაჩენს.

ხან-და-ხან, მადლობის გრძობით და სიამაყიდა აღძრული, ხელს მოხვევდა ეგრძინას, მაგრა გულზე მიიკრავდა და მალდა იტყობდა:

„დარწმუნებული ვარ, რომ არსად ჰქეყნაზე არ არის ჩვენსავით მოსიყვარულე, ჩვენსავით ბედნიერი წყვილი, ჩემო მშვენიერებავ!“

თვე თვეზე გადიოდა, ეორგი კი ისევ გატაცებული და აღტაცებული იყო, სიყვარულის ძლიერებას არაფერი აკლდებოდა, სიხარულის ცეცხლი ისევ ეფლებებურად ღვლიდა.

შემდეგ, ერთბაშად, ეორგი ბედნიერი აღარ იყო. ბერესა სცილობდა დემალა ასეთი მდგომარეობა, რომელმაც მთელი მისი არსება მოიცვა, მაგრამ ეგრას გახდა; სხვისთვის ესეც დაღვრემლი, ფიციბი, აფეულა და მწარე გახდა; არ იცოდა, რა სურდა.

რადგ ჯალდა მას, რაღაც სწამალვად იმ ნახ გრძობებს, რომელიც წინათ მისი ბედნიერება იყო; რაღაც დლით დღე აშორებდა მას კოლს, აძლედდა სახლს.

და ეს გამოურკვეველი მწუხარება თან და თან გამოირკვეა მის გულში და შიგ ლურსმანსავით ჩაერკვა.

ვერ მიაღწია მიზანს. მიხვდა, რომ არ შეუძლია შეეგვიოს ასეთ ცხოვრებას, არ შეუძლია უყვარდეს ქალი, რომელიც დღობას იყო მოკლებული და კანონიერ საყვარლის როლს ეტეოდდა, არ შეუძლია ასეთ ქალის ერთგული ყოფილიყო.

რა მწარე ტკბილ სიხმარდნ ვაღვივება, რა მწარე დარწმუნება, რომ სხვისი ბედი უნდა გზურდეს, რომ თავის დღეში

ვერ დაკოცნი ხუტუქუ თინარ მოლიმარე პატარა ბავშვს, რომელიც მთელ ცის ნეტარებას ჰგვიხსნის ადამიანს, რომ მთელი შერი დღენი მარტო უნდა ვაბტარო, არ გკონდეს ნუგეში, რომ სიყვდილის ეამს თავს დატრირებენ ძვირფასი არსებანი, რომელათვისაც ვიბაროლია ცხოვრებაში, მსხვერპლი მოვიტანო.

ეორეს არ გაუმეღავნებია ეგრძინასათვის თავის სულის კვეთა, სცილობდა არაფერი შეეშენვენიბა.

მაგრამ ეგრძინა ნამეტანი ქალი იყო, ქმრის ნამეტანი სიყვარული ჰქონდა და მიხვედრიც იყო ქმრის მწუხარების მიხედვს, რომელიც საფრთხის უმზადებდა მათ სიყვარულს.

ყოველ თვის ახალი უმივდობა მოჰქონდა. მაგრამ ქალი მაინც გულს არ იტუნდა, ვაჯიუტებელი იმედვენება, რომ ნატრია აუსრულდებოდა; მას არ უნდოდა დარწმუნებულიყო, რომ მისი ხვედრი არ იყო დედად ყოფნა. ეგრძინა თავის დამკრებად სთვლიდა მიეგრძინა ექიმისათვის ან ასასწულ მოქმედ წმინდა ადგილებისაკენ წასულიყო, როგორც ავას ბეგრინი სწაიდან.

ქალის ამაყმა და თან მოსიყვარულე ბუნებამ ბოლოს ევლარ აიტანა მღუმარება და გულცივი მიპყრობა იმ კაცისა, რომლისთვისაც მზად იყო სიკოცხულ გაეწირა.

იგი წინად-გრძინობდა იმ წამების გზას, რომელიც ბუნებრივი შედეგია სიყვარულის ბოლოსი; ჩხუბი, დლატი, მტრუვილება და ყვეენდგავრი სისასღლე, რაც უფსკრულს გათხრიდა მათ შორის.

ერთ საღამოს, როცა ეორგმა სადილის შემდეგ რამდენიმე მწარე ვადაკვრით ნათქამი სიტყვები ვაგონა, ეგრძინამ მღღეფარე, მაგრამ ვაღაუწყვეტილის მიით უთხრა ქმრას:

— აღარ ვიყვარავ არ რატომ გულ-ახლილად პირდაპირ არ მუფუნებო? ეს ბევრად უკეთესი იქნებოდა, ვიდრე ჩემი გულის ტუნვა ვადაკრულის სიტყვებით. ან რაღად უნდა ვიცხოვროთ ერთად თქვენ თავი-უფლდა გინდათ და მეც ვიბრუნებო... თქვენ თქვენი შექლება გაქეთ, მე ჩემი... მოგ შორდეთ ერთმანერთს უსკანალოდ, უსასამართლოდ, იქნება ცოტა მუგამბული გრძობა მაინც დარჩეს ჩვენ შორის... მე პარიზიდან წავალ და დედასთან ვიცხოვრებ სოფლად... ღმერთი მოწამე, რომ ისევ მიყვარხართ წინადადებურად და ახლო თუ შორს მე თქვენი ცოლი დავრჩები!“

ეორეს მანინე არ ვაუცია პასუხი; ბოლოს თვალზე არეულმა და დამწუხრიანებულმა თავი მიიბრუნა და დაბლა სიტყვა.

ბოლოს თვალზე არეულმა და დამწუხრიანებულმა თევი მიიბრუნა და დაბლა სიტყვა:

— მართალია, შეიძლება ასე უკეთესი იქნეს თქვენთვისაც და ჩემთვისაც.

ქალმა თავი გაიწირა და, როგორც ვადაწყვეტილი ჰქონდა, სოფელში წავიდა.

ერმინა კიდევ ოცნებობდა, მის კიდევ იმედი ჰქონდა, რომ ერთი ისევ თავისთან წაიყვანდა, მიხვდებოდა, თუ როგორი ღრმა და უკუღელეი სიყვარული მოაკლდა, და წინანდებურად მისი მოტრუფილე ვახდებოდა.

ყურს არ ათხოვებდა მშობლებისა და მეგობრების რჩევას—ქმარს კანონიერად ვაჟყოდა და გამოუტყვეველ მდგომარეობიდან გამოუსულიყო.

ერთ დარდენმა ხუი თევზე ახალი ოჯახი გაიჩინა: თავისთან აიყვანა შემთხვევითი გაცნობილი ქალი, რომელიც მას მოსწონდა და ართობდა.

ერმინამ ეს იცოდა, მაგრამ იქვიანობა და მწუხარება გულშივე ჩაიკლა, იღიმებოდა კიდევ და ჰუიჭობდა, რომ ახლად აყვანილ საყვარელს ისევე აღვიდალ მოიშორებს ერთი, როგორც სხვები მოჰშორებიანო.

იქნება ამ გარემოების დაქარბობა კიდევ ერმინისათვის სასურველი მომენტი: ეს საექუო კავშირი, უთუოდ მოაგონებს დარდენს, თუ რის პატრონი იყო, მოაგონებს დაკარგულ სამოთხეს, სიყვარულით და გულკეთილობით აღსავსე გულს რომელმაც დაიფუყება არ იცის და რომელიც მზად არის პასუხი გასცეს ერთის პირველსავე მოწოდებს.

ასეთია იმედი უკეთესის მომავლისა. მიუხედავად სულ წინააღმდეგ საბუთებისა, მიუხედავად სამარისებურ სიწმინის ყველა მის ნახ წერილების საპასუხოდ, მეტად ნახ-გრანობიერი, ანგელოზური, მოვლენაა.

რადგან მრჩეველებს არა გაუუღდათრა, ერმინა ბოლოს სულ მარტო დარჩა, მაგრამ ოცნება, იმედი, ისევ მასთან იყო.

სულ მარტო დარჩა, მაგრამ ოცნება, იმედი, ისევ მასთან იყო.

სრულიდ ორი წელიწადი გავიდა, რომ ერმინა ქმარს მოშორდა და ის ქალი ერთთან ცხოვრებდა.

ქალმა აიარ იცოდა მათი გზა-კვალი, არავითარი ცნობა არ მოდიოდა ქმრის შესახებ, მაგრამ იგი მაინც იმელოვნებდა, რომ ქმარს ისევ ნახავდა, ისევ დაიბრუნებდა. როდის ან რომელ სასწაულის საშუალებით, ეს არ იცოდა, მაგრამ დაწმუწებული იყო, რომ ეს მოხდებოდა, სანამ ერთისთვის ერთ ღრუს საყვარელი თვალები დაიღებოდნენ ტირილით და მერა თმა, რომელიც ამდენჯერ დაუტყონია ერთს, გათათრდებოდა.

ფოსტალიონის ყოველ მისვლას, ერმინა ერთლითა და აღელებით შეხვდებოდა.

ერთ დღისას, როცა ერმინა პარიზში მიდიოდა რკინის გზის მატარებლით, ქალბის ვაგონში ერთი გლეხის ქალი დიონახა, რომელსაც თან ვარდის ფერ ლუკეზინი პატარა გოგონა ჰყვოდა. ძიმა ენა მოქცეული ელაპარაკებოდა პატარას, ხევედა განიერ მოსახვევში, ცალკესტოდა. პატარა მზიარულად იყო, ჰყვიროდა, კისისებდა და ისე მიზიბდელი იყო, რომ ერმინამ ვერარ მოიმიწინა, ამწვენიერო პატარავამ სოქვა და ხელში აიყენინა. ბავშვი ჯერ განცვიფრებთ შუსტკეროდა უცნობ სახეს, რომელიც ასე სველანი იყო, მაგრამ მალე დაწმუწედა, გაუღიმა უცნობას, ეთამაშებოდა და გულზე ვეკრებოდა.

ქალები ერთმანერთს გამოესაუბრენ. ერმინამ გამოჰკითხა ძიძის, საიდან მოდიოდა და ვისთან მიჰყავდა მწვენიერი ბავშვი.

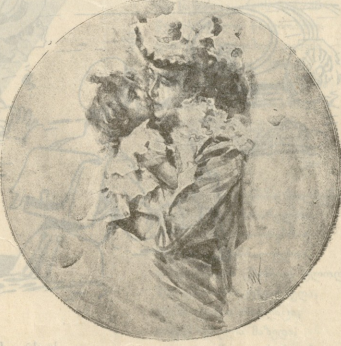
ძიძა კმაყოფილი იყო, რომ ასეთ ყურადღებას აქცევდნენ მის გაზრდილს და სიამოვნებით ლაპარაკობდა. გლეხის ქალი ნეშტირდნა იყო. პატარა ბავშვი მათთვის ჩაებარებოდა, რომ სოფლის სუფთა ჰაერზე გამაგრებულიყო. ბავშვის მშობლები ძიძიან მდღერები და ბუნებერები სწანანო, დაუბაჯა ძიძამ და თან სთქვა, შეიძლება იცნობდეთ კიდევ დარდენის ოჯახსო. ერმინამ ტკივილი იგრძნო, გაფიქრდა ისე, თითქო მთელი სისხლი დაეკარგა: ბოლოს იფიქრა, იქნება ტული გავიგონეო და მართალივარე ტუტებით და ვაშტერებულს თვალბით ჰკითხა ძიძამ:

- თქვენ სოქვით, რომ ბავშვი დარდენებისა არის?
- დიახ... თქვენ მათ იცნობთ?
- ჰო, ერთ დროს, მაგრამ მას აქეთ დიდი ხანია. ერმინას სული ენუთებოდა; სახე მკვდრისას უგავდა; არ იცოდა რას ამბობდა; თვალს არ აშორებდა პატარას, რომელიც ასე მწვენიერი იყო, რომელიც ერთისთვის საყვარელი არსება უნდა ყოფილიყო. ერმინას თვალწინ წამოუღდა სურათი— ხელი ხელ გადახვეული და მზიარული მშობლები, იქვე ეს მწვენიერი პატარა ანგელოზი, ცოცხალი მოლიბარე საბუთი მათის გრძობისა.

ისინი აღარ ვაშორდებიან ერთმანერთს. თავის თავს დაქორწინებულად საგლიან. ერმინა ველორ ვაწყვეტდა ასეთ კავშირს.

ერმინას მდგომარეობა ზღვის საწინელ კატასტროფის მიემსგავსებოდა: დაღუპულ გემის კვლიც კი აღარ სწნდა.

მსხვილი ცრემლები ღამა-ღამით წამოვიდა თვალბებიდან.

გულში იტრავდა, ხარბად ჰკონიდა.

მატარებელიც ვაჩრდა; ძიძამ არ იცოდა, რა ექნა—ეგრ გამოერთბია ბავშვი ერმინისათვის; გულში იტრავდა, ხარბად

ჭკოცნიდა, ისე, როგორც სამუდამო გამოთხოვების დროს ჭკოცნიან ხოლმე.

— აბაღ, პატარა დაკარგულ შვილს გავონებთ, უთხრა ძიძამ ბოლოს; მაგრამ თქვენ ასაკში ასეთი უბედურება ადვილი გასასწორებელია... მეორეც ისევე ძვირფასი იქნება, როგორც პირველი...“

ფერმინამ ბავშვი დაუბრუნა ძიძას, გიყვიით გავარდა ვაგონიდან და პირველ ვტლშივე ჩაჯდა...

— ბიძავე, სირცხვილავ, სირცხვილი შენთვის, რომ მე ამდენი უბალი შაქეს!...

— შიზთუე აქეს დიდა, შიზაფევა, თორემ შენგან არ შიგეინს ამ ჯოჯის შეგირთაფედი?!...

წიგნი ი. ი. შანიძის

სუესბოდან სირციის შიტანს ქუთაისში

რედაქტორ-გამომცემედი ალ. შაბადაძე